

Konfirmační faktorová analýza dotazníku IPC

Úvod

Místo kontroly je psychologický konstrukt měřící jedincovu víru v to, že dokáže ovlivnit věci, které se mu v životě dějí. Tito lidé pak bývají označováni jak internalisté (interní místo kontroly). Opakem jsou pak externalisté, kteří nevěří, že mají kontrolu nad událostmi ve svém životě, místo toho věří, že je vše způsobeno osudem, náhodou, nebo vlivnými lidmi. Tento jev je již poměrně dobře prozkoumán a máme důkazy, které spojují lidi s interním místem kontroly s větším well-beingem, motivací a pracovními úspěchy. (Sorensen & Eby; 2006)

Rotter (1966), který termín místo kontroly zavedl, si jej představoval ve svém dotazníku I - E jako jednodimenzionální škálu. Levenson (1981) na jeho dílo navázala, vyvinula vícedimenzionální model místa kontroly, který zlepšil některé nedostatky, které měl Rotterův původní dotazník. Například místo dichotomických odpovědí ano/ne využívá šestibodovou likertovu škálu, nebo právě identifikuje tři faktory místa kontroly. My konkrétně používali IPC škálu – český překlad dle Paulisové (2009). Faktory jsou: Kontrola náhodou (Chance); Kontrola vlivnými lidmi (Powerful others); Interní lokalizace místa kontroly (Internality). Levenson (1981) uvádí, že je důležité externalitu rozdělovat, jelikož na lidi s vysokou kontrolou vlivnými lidmi jsou intervence zvyšující internalitu více účinné než na lidi s vysokou kontrolou náhodou, jelikož ta druhá skupina vůbec nevěří, že by jakýkoliv člověk mohl mít kontrolu.

Cílem práce je tedy potvrdit faktorovou strukturu dotazníku IPC.

Data

Používám data z mého osobního pilotního výzkumu v rámci magisterské práce. Obsahuje 10 mužů a 20 žen. Věk souboru se pohyboval mezi 20 až 44 ($m = 29,3$; $sd = 7$). Jedná se o pretest lidí, kteří se dobrovolně přihlásili do intervenčního programu zvyšujícího právě internalitu, takže se nejedná o reprezentativní soubor. Dále je slabinou, že dataset obsahuje jen 30 probandů, Comrey a Lee (2013) doporučují alespoň 500 probandů pro faktorovou analýzu.

Metoda

K analýze programu byl použit program JASP 0.18.2.0. Zde jsem použil metodu konfirmační faktorové analýzy

K posouzení kvality modelu byly posouzeny následující indexy viz Tabulka 1. Pro posouzení indexů jsem vycházel z pouček Petra Soukupa (2021), ten bohužel v kurzu neuváděl primární zdroje. Index CFI = 0,4, přičemž požadujeme alespoň 0,9. Index TLI = 0,34, přičemž požadujeme alespoň 0,9. RMSEA = 0,17 přičemž požadujeme pod 0,01. SRMR = 0,15 přičemž požadujeme pod 0,07. Všechny tyto modely poukazují na nízkou kvalitu modelu

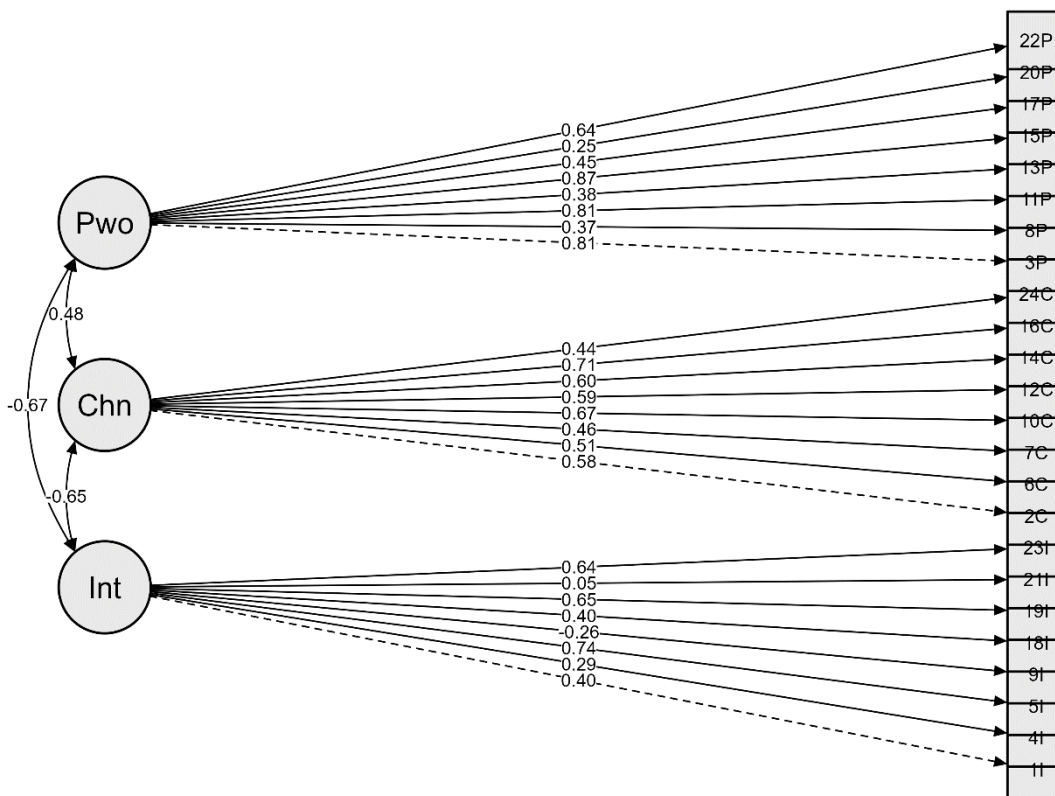
Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=382>

Index	Value
Comparative Fit Index (CFI)	0.40
Tucker-Lewis Index (TLI)	0.34
RMSEA	0.17
SRMR	0.15

Tabulka 1: Indexy hodnotící kvalitu modelu

JASP bohužel nenabízí žádné modification indices na zlepšení modelu při stanovení cutoff 10.

Graf 1 zobrazuje standardizované faktorové náboje, na první pohled vidíme, že kvalita položek se velmi různí, takže by možná měli být revidované položky, např položka 9 je sycena faktorem Internalita negativně (-0,26). Obecně můžeme vidět, že faktor Internalita má nejslabší položky.

Graf 1: Konfirmační faktorová analýza IPC; Pwo = Kontrola vlivnými lidmi; Chn = Kontrola náhodou; Int = Internalita

Závěr

Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese [https://dostal.vyzkum-
psychologie.cz/stat4?i=382](https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=382)

Na základě námi prezentovaných indexů nemůžeme prokázat tuto faktorovou strukturu dotazníku IPC. Musíme ovšem připomenout, že limitací této analýzy je malá velikost souboru (30 z doporučených 500). Do budoucna můžeme doporučit provedení této analýzy na větším a lépe zobecnitelném datasetu.

Literatura:

Comrey, A. L., & Lee, H. B. (2013). *A first course in factor analysis*. Psychology press.

Levenson, H. (1981). Differentiating among internality, powerful others and chance. In H. M. Lefcourt (Ed.), *Research with locus of control construct* (Vol. 1, pp. 15-63). New York: Academic Press.

Paulisová, H. (2009). *Locus of control a jeho vplyv na zvládanie záťaže u vysokoškolských študentov*. Brno: MU, FSS.

Rotter, J. B. (1966). *Rotter's Internal-External Control Scale* [Database record]. APA PsycTests.

Sorensen, K. L., & Eby, L. T. (2006). Locus of control at work: a meta-analysis. *Journal of Organizational Behavior: The International Journal of Industrial, Occupational and Organizational Psychology and Behavior*, 27(8), 1057-1087.

Soukup, P. (Ředitel). (2021). *Seminář Konfirmační faktorová analýza—Část 1*.

<https://www.youtube.com/watch?v=GjQZ0uHnSyU>